

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

MEHMET SAĞLAM BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2018/25691

Karar Tarihi : 2/11/2023

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

M. Emin KUZ

Basri BAĞCI

Kenan YAŞAR

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mehmet SAĞLAM

Vekili : Av. İsa UYSAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işverenle güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan işe iade davasında davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/8/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu 27/2/2016 tarihinden itibaren taşeron şirket bünyesinde, Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksek Okulunda işçi statüsünde çalışmaktayken 19/9/2016 tarihinde başvurucunun iş sözleşmesi feshedilmiştir.

7. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talebiyle 17/10/2016 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile hiçbir bağlantısı olmadığını belirtmiştir. Akrabasının tutuklanması gerekçe gösterilerek sözleşmesinin feshedildiğini söyleyerek cezada şahsılık ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Salihli İş Mahkemesi (Mahkeme) 28/9/2017 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Davalı Üniversiteye bağlı Salihli Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nün Genel Sekreterliğe hitaplı, 17146867-640 sayılı yazısı ile, davacının FETÖ/PDY yapılanması üyeliği/iltisakı/irtibatı ile ilgili tutuklanan M.Ö.'nün yakın akrabası olması ve bu kişinin referansı ile işe başlamış olması, kendisinin de mezkur yapı ile bağlantılı olduğu hakkında şüphe oluşmasına neden olduğu, görev ve ilişkisinin kesilmesi hususunda gereğinin yapılması hususundaki yazı doğrultusunda davacının iş akdinin davalı şirket tarafından feshedildiği, işten ayrılış bildirgesinde ayrılış sebebinin " Kod 36 (olağanüstü hal)" olduğu anlaşılmıştır.

Salihli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2016/7284 sayılı soruşturma dosyasında, davacı hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan yürütülen soruşturmanın devam ettiği bildirilmiştir.

15 Temmuz 2016 tarihinde FETÖ/PDY silahlı terör örgütü tarafından T.C. Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu düzenin yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye yahut Türkiye Cumhuriyet Hükümeti'ni ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye yönelik darbe girişiminde bulunulduğu, ülke genelinde FETÖ/PDY silahlı terör örgütüyle mücadele edildiği, kamu kurumunda çalışan kişiler hakkında gerek kanun hükmünde kararname gerekse idari soruşturmalar yapıldığı bilinen bir gerçektir. Davalı Üniversitenin de çalışan personeller hakkında yukarıda bahsedilen mücadele kapsamında değerlendirme, soruşturma ve araştırma yapma, güven ilişkisi tesis etme ve güvenlik endişesi gördüğü kişilerle çalışmama hakkı bulunmaktadır. Bu kapsamda davalı Üniversite tarafından davacının FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile bağlantılı olduğuna dair duyduğu yoğun şüphe nedeniyle iş akdinin sonlandırıldığı, Üniversite yönetimi ile davacı işi arasında güven ilişkisinin yıkıldığı, davacının yapmakta olduğu iş için uygunluğu ortadan kalktığı, yapılan feshin şüphe feshine dayandığı kanaatine varılmıştır. Davalı alt işverenin iş akdini feshetmesinde asıl işverenin talebini yerine getirdiği, asıl işverenin ise şüphe feshine dayandığının kabulü ile feshin geçerli nedene dayandığı kabul edilerek aşağıdaki gibi karar verilmiştir."

9. Başvurucu, karara karşı 3/10/2017 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, FETÖ/PDY ile bağlantısı olmadığını yinelemiştir. Hakkında soruşturma bulunsu bile bugüne kadar herhangi bir şekilde yakalama, gözaltına alınma, ifadesinin alınması gibi bir işlem tesis edilmediğini belirtmiştir. Soruşturma dosyasının gizli olması nedeniyle soruşturmaya dair bilgisi olmadığını söyledikten sonra hakkında yürütülen soruşturmanın bekletici mesele yapılmasını istemiş, suçluluğu sabit oluncaya kadar masum olduğunu ileri sürmüştür. Bu nedenle soruşturma gerekçe gösterilerek sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle masumiyet karanesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 31/5/2017 tarihinde istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Kararda, başvuru hakkında FETÖ/PDY'ye yönelik olarak Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma yürütüldüğü bilgisine yer verilerek işverence işinin FETÖ/PDY ile bağlantısından şüphelenildiğinden ve bunun

büyük bir ihtimalle doğru olmasından bahisle güvenin yıkılması veya ağır biçimde zedelenmesi ve işverenden katlanması beklenemeyecek bir şüphe doğması nedeniyle işçinin iş ilişkisinin devamı için gerekli olan uygunluğun ortadan kalktığı ifade edilmiştir. Buna bağlı olarak da gerçekleştirilen feshin geçerli bir neden oluşturduğu sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

11. Başvurucu, karara karşı süresinde temyiz yoluna başvurmuştur.

12. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 15/5/2018 tarihinde temyiz talebini reddederek Bölge Adliye Mahkemesi kararını onamıştır.

13. Nihai karar başvurucuya 19/7/2018 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuru karara karşı 2/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurucu hakkında Salihli Cumhuriyet Başsavcılığınca 2016 yılında FETÖ/PDY'ye üye olma suçuna ilişkin soruşturma başlatılmıştır. Söz konusu soruşturma işbu kararın verildiği tarih itibarıyla derdest olup yürütülen soruşturma hakkında Salihli Sulh Ceza Hâkimliği 21/10/2016 tarihinde, şüpheli ve müdafilerinin soruşturma dosyasını inceleme ve belgelerden örnek alma yetkisinin kısıtlanmasına karar vermiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

15. İlgili mevzuat için bkz. *Berrin Baran Eker* [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, §§ 20-25.

B. Yargıtay Kararları

16. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/11/2018 tarihli ve E.2015/22-2715, K.2018/1720 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... şüphe feshinin söz konusu olabilmesi için iş ilişkisinin devamı için gerekli olan güveni yıkmaya elverişli, objektif olay ve vakalara dayanan güçlü bir şüphe mevcut olması ve ayrıca olayın aydınlatılması için işverenin kendisinden beklenebilecek bütün çabaları göstermesine karşın eylemin gerçekleştiğinin kanılanamaması gerektiğinden, somut uyumsuzlukta davacının sabit olan, doğruluk ve bağlılığa uymayan nitelikteki eyleminin şüphe feshi teşkil etmediği de açıktır..."

17. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yukarıda açıklanan ilke ve esaslar çerçevesinde değerlendirme yapılacak olursa, somut olayda davacının iş sözleşmesinin feshi ile ilgili yasal dayanakların 4857 sayılı İş Kanunu ile birlikte Bakanlar Kurulu kararı ile ülke genelinde ilan edilen Olağanüstü Hal kapsamında çıkartılan kanun hükmünde kararnameler olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Söz konusu kararnamelerin iş sözleşmesi ile çalışan işçilere yönelik hükümleri incelendiğinde, gerek 667 sayılı KHK'nin 4. maddesi gerekse 673 sayılı KHK'nin 7. maddesinde bu kanun hükmünde kararnameler kapsamında iş sözleşmesi feshedilen

işçilerin bir daha yeniden doğrudan veya dolaylı olarak eski işinde veya benzer işlerde görevlendirilemeyecekleri, bunların işe iadesinin mümkün olmadığı şeklinde emredici nitelikte düzenlemelerin yer aldığı görülecektir. Bu yasal düzenlemelerin nitelik itibarıyla, kamu düzenine ilişkin ve açıkça emredici nitelikte olduğu değerlendirildiğinde, açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağı göz önüne alınmalıdır. Bu itibarla, ilgili kanun hükmünde kararname kapsamında fesihlere ilişkin olarak açılan işe iade davalarında, taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir.

Buna göre görülmekte olan davada, sözleşmenin feshine dayanak bilgi ve belgelerin mahkemeye resen araştırılması gerekmekte ise de, dosyada sadece Erzurum Cumhuriyet Baş Savcılığına davacı hakkında soruşturma veya kovuşturma olup olmadığı yönünde yazılan yazı cevabı ile yetinildiği, bu yönde başkaca bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Davacının iş sözleşmesinin feshine dayanak objektif değerlendirmelerin neler olduğu, hangi bilgi ve belgelerin feshe gerekçe yapıldığı davalı bankadan sorularak; bunun yanında resen araştırma ilkesi kapsamında davacı hakkında mevcut ise adli ya da idari soruşturma evrakları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın Terörle Mücadele, Kaçakçılık, Organize Suçlar ve İstihbarat ile ilgili birimlerinden ve Bilgi Teknolojileri Kurumu'ndan getirtilmeli, varsa davacı ile ilgili bilgi ve belgeler ile yine Bank Asya nezdinde açılmış mevduat hesapları, hesap hareketleri ve bankacılığa ilişkin işlemler olup olmadığı sorulmalı, tüm bilgi ve belgeler değerlendirilerek ulaşılabilecek sonuca göre hüküm kurulmalıdır. Eksik incelemeyle yazılı gerekçe ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davacının davasının kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirir."

18. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Taraflar iradesine öncelik verilmesi sadece davanın açılmasında değil, yargılamada sırasında taraflara ait bir çok usul işleminde de kendisini gösterir...Yani, yargılamada esas olan, dava malzemelerinin taraflarca toplanması ve mahkemeye sunulması olarak tanımlayabileceğimiz 'taraflarca hazırlama (getirilme) ilkesi' dir. Bu ilkenin geçerli olduğu davalarda, dava malzemelerinin mahkemeye tam olarak getirilmemesinin sorumluluğunu taraflar üstlenmiş olup; hakim, kural olarak tarafların ileri sürmediği vakıaları ve belirli bir delili kendiliğinden araştıramaz ve taraflara hatırlatamaz. Diğer yandan, kamu düzenini ilgilendiren davalarda, irade serbestisinin ve taraflar iradesine tanınan üstünlüğün bir sonucu olan 'taraflarca hazırlama ilkesi' yerine, kendiliğinden (resen) araştırma ilkesinin uygulanması esastır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda; hâkim, davanın ispatı için gereken bütün delillere kendiliğinden başvurur; taraflar da yargılama bitinceye kadar delil gösterebilirler. Bu davalarda bir bakıma, dava ile ilgili olguların hazırlanmasında, tarafların yanında, hakim de görevli olması söz konusudur.

Bu açıklamalar karşısında kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği de olsa işçinin terör örgütleri ile irtibatının bulunması halinde bu durumun hem kamu güvenliğini hem de özel güvenliği tehdit edeceği açıktır. Bu nedenle davalı tarafın cevap dilekçesi ile davacının iş akdinin .../... bağlantısı bulunduğu dair kuvvetli şüphe duyulması sebebi ile feshedildiğini belirttiği görülmekle; eldeki davada taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması gerekmektedir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 2/11/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu, hakkında yürütülen soruşturmanın kendisinin terör örgütü üyesi olduğunu göstermediğini belirtmiştir. Hakkında soruşturma olsa da soruşturma kapsamında tutuklama, gözaltına alınma, ifadesinin alınması gibi işlemlerin yapılmadığını ifade etmiştir. Hakkında yürütülen soruşturma sonucu beklenmeksizin karar verilmesinden şikâyet etmiştir. Ayrıca derece mahkemelerince soruşturma ile ilgili yeterli inceleme yapılmaksızın sadece hakkında soruşturma olduğu ifade edilerek davanın reddedilmesinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu söylemiştir.

21. Bakanlık görüşünde, başvuru hakkında yürütülen işe iade davasına ilişkin sürece yer verildikten sonra kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Olayda başvuranın terör örgütü ile irtibat veya iltisakına ilişkin bir kısım tespitte bulunularak iş sözleşmesinin feshedildiği ve derece mahkemelerince şüphe feshinin hukuka uygun olduğuna karar verildiği ifade edilmiştir. Hukuk kurallarını yorumlama yetkisinin derece mahkemelerine ait olduğu ve iş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda hangi nedenlerin haklı ve geçerli fesih nedeni oluşturduğuna ilişkin olarak derece mahkemelerinin yorum ve değerlendirmesinin mevzuata uygun olup olmadığını denetlemenin Anayasa Mahkemesinin görevi olmadığı ileri sürülmüş, öte yandan başvuru hakkındaki tedbirlerin olağanüstü hâl (OHAL) döneminde alınması nedeniyle yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınması gerektiği açıklanmıştır.

B. Değerlendirme

22 Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23 Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetlerinin genel olarak adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkına yönelik olduğu değerlendirildiğinden inceleme bu kapsamda yapılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

25. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şekli adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (*M.B. [GK]*, B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

26. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü -kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde- diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (*Vedat Benli*, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

27. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyumsuzlukla ilgili varlığı sonucu, sonuca varmada kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açık bir keyfilik olmaması ve makul bir gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (*İbrahim Ataş*, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23).

28. Makul gerekçe davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuyla yer vermeyecek açıklıkta olan bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (*İbrahim Ataş*, § 24).

29. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hâlde getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (*Vesim Parlak*, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

30. Somut olayda başvurusunun iş sözleşmesi, terör örgütü ile irtibatı olduğu şüphesiyle feshedilmiştir. Başvurucu feshin geçersizliği ve işe iadesi talebiyle dava açmıştır. Mahkeme, başvuru hakkında terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan soruşturma olması ve yakın akrabasının FETÖ/PDY'ye üye olma suçuna bağlı olarak tutuklanması nedeniyle sözleşmenin feshedilmesinin haklı nedene dayandığını belirtmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ile Yargıtay da aynı görüşü paylaşarak istinaf ve temyiz başvurularını reddetmiştir.

31. Şüpheli feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de -Yargıtay içtihadında da belirtildiği üzere- şüphelinin işçinin kişiliğinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu

sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekir. Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı şekilde keyfi uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir.

32. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkı hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç olarak işlev görmektedir. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedir.

33. Derece mahkemelerince gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususlar, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfi uygulamaların önüne geçecek şekilde, somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulmalıdır. Bu kapsamda sadece şekli anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir, aynı zamanda gerekçenin makul olması şartı aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken, mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyumsuzlukla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmada kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasısıdır.

34. Yargıtay, şüphe feshi kapsamında açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınmayacağını belirtmiştir. Bu itibarla şüphe feshi kapsamında açılan işe iade davalarında taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanmaktadır. Yani derece mahkemeleri, tarafların ileri sürdüğü yahut ortaya koyduğu tespitlerden bağımsız olarak ayrıca araştırma yapmalı, yine tarafların iddia ve itirazlarını bu kapsamda değerlendirerek bir sonuca varmalıdır. Bu kapsamda derece mahkemelerinden beklenen, öncelikle işveren kurumun niteliği ile sözleşmesi feshedilen işçinin burada hangi pozisyonunda çalıştığı, işinin mahiyeti ve öneminin ne olduğu hususlarını belirlemesidir. Zira şüpheyi doğuran olay yahut durum, farklı pozisyonlarda çalışan kişiler yönünden farklı değerlendirme yapmayı gerektirebilir. Bunun yanı sıra şüphe feshini doğuran durum veya olay/vakıa -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanmalı, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olmalıdır. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı şekilde gerekçelendirilmesi, keyfiliğin önüne geçilebilmesi adına önem arz etmektedir. Söz konusu kriterlerin -özellikle millî güvenlik ile ilgili hususlarda- esnek değerlendirilebileceği düşünülse dahi bu durumda da makul ve hakkaniyetli bir şekilde mevzunun ele alınması, hem işçi yönünden hem işveren yönünden adil bir denge kurulması gerekir.

35. Başvuruya konu olayda şüphe feshinin haklı olduğunun kabul edilme nedenlerinden biri, başvurucunun akrabasının terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasıdır. Bir kişinin akrabalarının davranışlarından sorumlu tutulamayacağı hususu hukuk devleti ilkesinin evrensel prensiplerindendir. Başkasının yaptıklarından dolayı sorumlu tutulmak, insanı hür ve irade sahibi bir varlık olarak kabul etmemek demektir. Hukuk

devletinde bir kimsenin başkalarının fiillerinden sorumlu tutulması kanunda öngörülen çok istisnai hâller dışında kabul edilemez. Çağdaş hukuk sistemleri bireyin özerkliğini esas alarak ona haklar bahsetmekte ve sorumluluklar yüklemektedir. Bir kimsenin hukuken ve fiilen davranışlarını kontrol etme gücü ve yükümlülüğü olmadığı başka bir bireyin fiillerden dolayı kamu otoritelerinin yaptırımına maruz kalması bireysel özerklik düşüncesiyle bağdaşmamaktadır (*Sebiha Kaya*, B. No: 2018/34124, 20/5/2021, § 54).

36. Öte yandan derece mahkemeleri, başvuru hakkında başlatılan soruşturmayı gerekçe göstererek fesih işlemini hukuka uygun bulmuştur ancak soruşturma derdesttir.

37. Bu durumda başvuru hakkındaki soruşturmanın devam ettiği hususu gözönüne alındığında başvurunun terör örgütü ile bağlantısının ne olduğunun ve nasıl tespit edildiğinin derece mahkemeleri tarafından ortaya konulduğunu söylemek mümkün değildir. Fesih işlemi haklı bulunurken soruşturmada elde edilen bir delile dayanılmadığı gibi ceza yargılamasına ilişkin tutuklama, verilen ifade gibi usul işlemi de terör örgütü ile bağlantı konusunda değerlendirilmemiştir. Öte yandan başvuru hakkında soruşturma bulunmasının başvurunun işine yapacağı olumsuz etkinin de ortaya konulması gerekmektedir. Başvuru hakkındaki soruşturmanın hangi nedenden ötürü işveren ile başvuru arasındaki güven ilişkisini zedelediği hususunun aydınlatılması önemlidir.

38. Sonuç olarak başvuru hakkında elde edilen bilginin iş akdinin feshini neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun derece mahkemelerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmüştür. Derece mahkemeleri, başvuru hakkında yürütülen soruşturmanın derdest olmasının iş akdini feshetmedeki hukuki etkisini ve işin esası ile ilgili kendi değerlendirmesini ortaya koymalıdır. Diğer bir ifadeyle başvurunun terör örgütüyle herhangi bir bağlantısı bulunmamasına rağmen iş akdinin haksız olarak feshedildiğine ilişkin iddiaları açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

40. Başvuru, iş akdinin haksız şekilde feshedilmesi nedeniyle masumiyet karanesinin, çalışma hakkının ve cezada şahsilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden masumiyet karanesinin ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddialar hakkında inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

3. Giderim

41. Başvuru, ihlalin tespitine ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Başvurunun tazminat talebi bulunmamaktadır.

42. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE YER OLMADIĞINA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Salihli İş Mahkemesine (E. 2016/627) GÖNDERİLMESİNE,

D. 294,70 TL harç ve 18.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 19.094,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/11/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.